

MOD 139 DANS TARİHİ I DERSİ

11. HAFTA DERS NOTLARI

BALE TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ

Dönemin sonuna yaklaşırken, asıl disiplinimiz olan bale sanatımıza genel bir tarihsel bakışla bakmamızın zamanı geldi...

KAYNAK:

Beaumont, Cyril W, **Kısa Bale Tarihi**, Çeviri: Özcan Başkan, Elif Yayınları, 1964

Bale sanatının nereden çıktığı tam olarak bilinmemektedir ancak 14. ve 15. yüzyıllarda moda olan bazı maskeli oyunlar, sözsüz tiyatrolar ve perde aralarında oynanan kısa komediler vardı. Bale sanatının bu eğlence şekillerinin bir karışımı olarak ortaya çıkmış olduğu gerçektir.(Beaumont, 1964:5)--1)

Bu yeni sanat biçimini en çok koruyan kimsenin döneminin Fransa Kraliçesi olan Catherine de Medici olduğu bilinmektedir. Kendisinin emriyle düzenlenen Ballet Comique de la Reine bale tarihinde en önemli gösterilerden bir tanesidir. Bu gösterinin yaratıcısı olan Balthasar de Beaujoyeux baleyi şöyle tanımlar: “Çeşitli çalıların armonisine uygun olarak dans eden kimselerin meydana getirmiş olduğu geometrik karışım.” (Beaumont, 1964:6)--2,3,4)

Louis XIV döneminde bale daha asil ve artistik seviyesi yüksek bir seviyeye geldi. Kral ülkesindeki zevkli ve yetenekli sanatçıların işbirliğini sağlamayı başardı ve bu sayede bale sanatı büyük ilerlemeler kaydetti. Louis XIV ayrıca kendi dönemi içerisinde bale sanatı adına iki önemli girişimde bulundu. Kralın emriyle 1661 yılında Kraliyet Dans Akademisi, 1669’da Kraliyet Müzik Akademisi kuruldu. 1672’de Müzik Akademisi’ne bir dans okulu eklendi ve devlet balesinin temeli atılmış oldu.(Beaumont, 1964:9)--5,6,7)

18'inci yüzyılın sonlarına doğru yaptığı yatırımların olumlu sonuç vermesinin getirdiği başarı ile Fransa hem bale dansçıları hem de koreograflar bakımından Londra'dan Moskova'ya balenin hayat bulduğu her yer bir numara haline gelmişti ve Avrupa'daki başlıca sahnelerde bu sanatçılar görev almaktaydı. (Beaumont, 1964:15) --8) Ancak 1789 yılında yaşanan büyük Fransız İhtilali ile XIV.Louis 'nin kurmuş olduğu Kraliyet Müzik Akademisi kapatıldı.(Beaumont, 1964:18)--9) Napolyon devrine giren Fransa İngiltere ile girilen savaş sebebi ile Londra'ya gelip gidemez oldular. (Beaumont, 1964:18)--10) Daha sonra 1815 yılında Fransa'ya krallığın gelmesi ile birlikte Devlet Dans Akademisi tekrar açıldı. Londra ile uzun görüşmelerden sonra tekrar kurulan bağlar sayesinde Londra'ya giden Fransız sanatçılar balenin altın çağını İngilizler için başlatmış oldular.(Beaumont, 1964:19)--11)

Ayak uçları üstünde dans etmenin ne zaman başladığını tespit etmek tam olarak mümkün değildir ancak 19.yy başları olduğuna dair yaygın bir fikir mevcuttur. Bu dönemde ayak ucunda dans etmek sadece belli amaçlarla, sanki suyun üstünde kayarak yürüyormuş gibi gözükmek vb., kullanılmaktaydı. Bu sayede dansçılar sanki yerçekiminden bağımsız hareket edebiliyor, havada süzülüyormuş gibi gözükebiliyorlardı.(Beaumont, 1964:20)--12)

19.yüzyılın başlarında balede bir düşüş baş gösterdi. Seyircinin ilgisinin opera sanatına doğru kaymasına sebep olan başarılı sanatçı Jenny Lind balenin seyircisinin azalmasına neden oldu. Bale sanatının başına gelen bir diğer dezavantaj ise kullanılan yıldız balerin kavramı oldu. Öyle ki artık eserlerin seyirci çekme şansı eserin başarılı veya güzel olmasına değil tamamen başrollerde dans eden isimlerin ünlerine ve başarılarına bağlıydı. Balede kadın dansçıların da egemenliğinin artmasıyla sahneden silinin erkek dansçılar bale sanatından iyice uzaklaşmaya başlamışlardı ve sayıca çok aza inmişlerdi. Erkek kostümü giymiş kadınlar erkek rollerini oynamaya başlamaları ile erkekler bale sahnesinden yok olmaya yakın olacak kadar silindiler.(Beaumont, 1964:22)--13)

Rusya baleyi bir sanat olarak canlandırmanın beşiği oldu. 1735 senesinde İmparatoriçe Anne tarafından kurulan ve başında Lande'nin bulunduğu bir dans okulu bu canlanmayı sağlamıştı. Lande'den sonra okula davet edilen dans hocası Didelot buradan bir çok iyi Rus bale dansçısı çıkardı.(Beaumont, 1964:24)—14)

Marius Petipa 1847 yılında St.Petersburg'a geldi ve baş dansçı olarak işe başladı. Petipa'nın bitmez tükenmez gayreti sayesinde Rus balesi devrinin en güçlü balesi konumuna yerleşti.

Başdansçıların kusursuz tekniği ve artlarından gelen genç dansçıların onlar kadar iyi yetiştirilmesi sayesinde Rus balesi zirveye oturdu.(Beaumont, 1964:25-26)-- **15,16**)

Sergei Diaghilev 1909 yılında Ballet Russe isimli Rus bale dans kumpanyasını kurdu. Rus bale tekniğinin kusursuzluğunu ve Rus bale dansçılarının kusursuzluğunu Avrupa'ya taşımak amacıyla kurulan bu kumpanya gittiği bütün ülkelerde başarı ile temsil sundu. Diaghilev'in kurduğu bu kumpanya modern sanatların bir buluşma noktası niteliğindedir. En iyi ressamlar, kostümcüler, dekoratörler, besteciler ve müzisyenler bu toplulukta görev almaktaydılar. Bu yüzden ki ortaya çıkarılan eserlerin artistik ve sanatsal yönleri döneminin en yükseği haline geldi.(Beaumont, 1964:28-29)—**17,18,19**)

Diaghilev'in kumpanyası ile teknik anlamda baş edemese de döneminin önemli kumpanyalarından biri İsveç Balesi'dir. İsveç halkının doğal özelliği olan soğukluk ve kendini kasma durumu kumpanyanın temsillerini etkiledi. Sahip oldukları kesin üslup ve samimiyet onlara avantaj olarak geri dönüyordu.(Beaumont, 1964:30-31)--**20,21**)

İkinci Dünya Savaşı öncesi baleye azalmakta olan ilgiyi Paris Operası ve La Scala Tiyatrosu'nun denemelerine rağmen Rene Blum ve W. De Basil tarafından kurulmuş olan Monte Carlo Rus Balesi ayakta tuttu ve geliştirdi. Monte Carlo Rus Balesi Sergei Diaghilev'in Ballet Russe kumpanyasından ayrılmış olan bazı dansçılar tarafından kurulmuştur. (Beaumont, 1964:33)--**22**)

KAYNAKÇA

Wenner-Gren Antropolojik Araştırma Vakfı (1981) Arizona, Oracle Konferans Merkezi'nde gerçekleşen tartışmanın 1 numaralı kasetinin transkripsiyonu, 20 Kasım.

Woodward, Ian (1985) **Bale**, Çev.: Tuğrul Göğüş, Sahne Yayınları, İzmir. **Kaynakça**

And, Metin(1999) **Ritüelden Drama**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Beaumont, Cyril W. (1964) **Kısa Bale Tarihi**, Çev.: Özcan Başkan, Elif Yayınları, İstanbul.

Budak, Muzaffer (1993) **Opera ve Bale'de Diyalektik**, Troya Yayıncılık, İstanbul.

Deleon, Jak. (1986)**Bale Tarihi**, İmge Kitabevi,İstanbul.

Fischer, Ernst (1990) **Sanatın Gerekliliği**, İmge Kitabevi, İstanbul.

James, Wendy. 2013. **Törenselsel Hayvan: Yeni Bir Antropoloji Denemesi**,Çev.: Sevdâ Çalışkan, İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Levi-Strauss, Claude (2012)**Modern Dünyanın Sorunları karşısında Antropoloji**, Çev.: Akın Terzi, Metis Yayınları, İstanbul.

Nutku, Özdemir (1985) **Dünya Tiyatrosu Tarihi Cilt:1**, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Schechner, Richard (2015)**Ritüelin Geleceği**, Çev.: Zeynep Ertan, Dost Yayınları,Ankara.

Stein, Bonnie Sue (1986) “Butoh: ‘Twenty Years Ago We Were Crazy, Dirty, and Mad’”, **TDR, The Drama Review 30 (2): 107-26.**

Woodward, Ian (1985) **Bale**, Çev.: Tuğrul Göğüş, Sahne Yayınları, İzmir.